

שיר לכבוד חג השבועות – סבא עמרם זצ"ל.

בנתיבי עם דרושים, דרוש לשבת כלה (היא השבת הקודמת לחג מתן תורה) כתב סבא עמרם זצ"ל שיר נאה לכבוד התורה, בשלבו בגאונות מופלאה חלקי פסוקים ואימרות חז"ל וכחומר ביד היוצר עשה בהם שימוש כדעתו הגבוהה, כדרכם של גדולי פייטני ספרד הקדומים ששלטו ללא מצרים בכל הספרות התורנית. ובכן, נעבור על השיר, ננסה לגלות מה הם מקורותיו של הרב, וניזכר בבקיאותו העצומה בכל חלקי התורה.

כל הבית הזה לקוח מהגמרא, מסכת שבת פח', א. ופירושו: ברוך ה', שנתן תורה משולשת - תורה נביאים וכתובים. לעם משולש - כהנים, לויים וישראל ביד שלושה – משה, אהרן ומרים בחודש השלישי – הוא חודש סיון.	א. בריך רחמנא - דיהיב אוריין תליתאי לעם תליתאי ביד תליתאי בירח תליתאי
--	---

לקוח משמואל-ב, ו, כ מתוך דברי הזלזול של מיכל בת שאול לדוד על ריקודו לפני ארון ה'. קהלת ה, א: "כי הא-להים בשמים". שמות טו, יא: "נורא תהלות עושה פלא" ישעיהו סג, ט: "באהבתו ובחמלתו הוא גאלם"	ב. מה נכבד היום בהגלות נגלות אלקים בשמים נורא תהלות באהבתו ובחמלתו
---	--

תהלים ק, ג: "אנחנו עמו וצאן מרעיתו". אבות ג, יד: "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום. חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום"	ג. לצאן מרעיתו חיבה יתרה נודעת
---	--------------------------------

לקוח מקידושין דף מ', בעניין דיני שמים: "מר בריה דרבינא אמר: לומר שאם היתה שקולה – מכרעת" ברכת התורה - "אשר בחר בנו מכל העמים" הביטוי 'עם גורלו' מוזכר בפיוט 'כתובה לשבועות' המובא בספר מועדי ה' וקריאי מועד, לליל שבועות.	שקולה ומכרעת שבחר בישראל לעם גורלו
---	--

מלשון הפסוק בדברים ה, כ: "ותאמרו הן הראנו ה' את כבודו ואת קולו שמענו מתוך האש" שמות יט, כ: "וירד ה' על הר סיני". תהלים לג, יד: "ממכון שבתו השגיח" ברכת התורה - "ונתן לנו את תורתו"	ואת כבודו ראינו ונשמע קולו וירד ה' אל הר סיני ממכון שבתו לתת לנו את תורתו
--	---

לקוח מבבא מציעא יב, א, בדיני זכיה ומציאה: "למימרא דסבר שמואל קטן לית ליה זכיה לנפשיה מדאורייתא". לקוח מדיני נזיקין, בבא מציעא עח, ב; "מאי והבריקה? הכא תרגימו נהוריתא"	ד. לזכותנו זכיה דאורייתא הכא תרגמו נהוריתא
---	---

מכות ג, טז: "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות"

תהלים מ, ה: "ולא פנה אל רהבים ושטי כזב". רהבים אלו הגאווותנים. והם עשו וישמעאל. וזה ע"פ המדרש שהקב"ה סבב בעולם לתת את התורה לאומות והם לא רצו בה

ולא פנה אל רהבים עשו וישמעאל

כי אם לבנו יעדה

כלה נאה וחסודה

מלשון הפסוק בשמות כא, ט: "ואם לבנו ייעדנה"

כתובות יז, א: "בית הלל אומרים כלה נאה וחסודה"

שבת פח, ב: "אמרו לפניו חמדה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם?!" משלי ג, טו: "יקרה היא מפנינים וכל חפציק לא ישוו בה"

ה. חמדה גנוזה יקרה מפנינים

אבות ו, ז: "גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה" שבת פח, ב: "היינו דאמר רבא למיימינין בה – סמא דחיי".

נותנת חיים לעושיה ולמיימינים

מלשון הפסוק במשלי ג, ח: "רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך"

אורכה ומרפא לכל תחלואינו

מלשון הפסוק תהלים לה, ב: "החזק מגן וצנה וקומה בעזרתי". והתורה מגינה כדברי הפסוק במשלי ד, ט: "תתן לראשך לזית חן עטרת תפארת תמגנך"

ומגן וצנה בעדנו

משלי ד, ב: "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" שמות יט, ה: "והייתם לי סגולה מכל העמים"

לקח טוב סגולה מכל העמים

איוב לא, ב: "ונחלת שדי ממרמים"

נחלת שדי ממרומים

תהלים קמז, כ: "לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום" לקוח מסוטה ה, א: "א"ר נחמן בר יצחק לא מינה ולא מקצתה"

א. לא עשה כן לכל גוי לא מנה ולא מקצתיה

תהלים קמח, יד: "לבני ישראל עם קרובו"

כי אם לעם קרובו יהבה

לקוח מתוך 'סבא דמשפטים', ספר הזוהר: "מהו עולמתא שפירתא..."

האי עולימתא שפירתא

מתוך פיוט של בני אשכנז: "תנו רבנן קדמנא בתרייתא בריך הוא רחמנא דיהב לן אורייתא"

ברוך רחמנא דיהב לן אורייתא

דברים ד, מד: "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל"

ז. זאת התורה ואנו לה עינינו

לקוח ממסכת סוכה ה, ד: "רבי יהודה אומר, היו שונין ואומרים: אנו ליה, וליה עינינו"

מובא באוצר המדרשים: "גדולה תורה שבזכותה ישראל נגאלין מן האומות שנאמר זכרו תורת משה עבדי וגוי וכתוב בתריה הנה אנכי שולח לכם את אליה..." ובחסד לאברהם, נהר ז כתב: "ז"ס ג' גלויות שגלו ישראל ואינם נגאלים כי אם בזכות התורה כדי להיות גאולתם שלימה..."

שבזכותה יקבץ כל נדחינו

ויבא משיח לפי תומו

לקוח מביטוי משפטי בענייני עדות. יבמות קכא, ב: "היכי משכחת לה במסיח לפי תומו". וכאן הרב בחוש הומור שיחק עם המילים וכיוון את הדברים על המשיח שיבוא לפי תומו. ושמא הכוונה שיבוא בהיסח הדעת כמו שכתוב בסנהדרין צז: "שלושה דברים באים בהיסח הדעת: משיח, מציאה, ועקרב.

כי לא יטוש ה' עמו

תהלים צד, יד: "כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב"

ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים

ישעיה יא, ט

ח. והנה מצרים נסים

שמות יד, כז: "ומצרים נסים לקראתו". הרב הזכיר דוקא את מצרים כי כנראה היא היתה האויב הראשי לעם ישראל באותה תקופה בה נכתבה הדרשה (תשי"א - 1951)

וכל צוררי ישראל יכרתו

מיכה ה, ח: "תרם ירך על צריך וכל איביך יכרתו"

מות ימותו

כמה וכמה פסוקים בתורה בענייני עונשים: "מות ימותו"

יירושלים העתיקה

תצא ממצוקה

מלשון הפסוק בתהלים קז, כח: "ממצוקותיהם יוציאם"

והיתה נוח תהלה

תהלים לג, א: "לישרים נאווה תהלה"

כמשוש חתן על כלה

ישעיהו סב, ה: "ומשוש חתן על כלה ישיש עלייך א-להיך"

בבנין אפיריון

שיר השירים ג, ט: "אפיריון עשה לו המלך שלמה". במדרש רבה, מגילת שה"ש ג, י: "אפיריון - זה בית המקדש". ויש מחכמי ישראל שנהגו לברך בסגנון: "ויזכה לראות בבנין אפיריון".

ובית המקדש יהיה עליון

מלשון הפסוק במלכים-א ט, ח: "והבית הזה יהיה עליון"

ישתבח הבורא ויתעלה היוצר

פתיחה נפוצה בספרות התורנית. ראה למשל 'שבט מוסר' נב.

שנתן לנו חמדה גנוזה לזכותנו כהיום הזה

נלקח מהפסוק בדברים ו, כד: "...לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיֵּינוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה"

עמי לוי

"קיים זה מה שכתוב בזה" (ב"ק יז, א)